

Respect pentru oameni și cărți

Apoi, spre ora 7, veneau la bar muncitorii, zidarii, crescătorii de animale. Coborau din dubițe și mașini de teren, murdari de noroi sau de var sau de rumeguș, cu mersul legănat pe care îl deprindeau de mici, ca și cum împreună cu corpul ar trebui să mute mereu o mare greutate. Se postau în fața tejghelei să se văicărească și să înjure, să glumească cu ospătărițele și să dea un rînd de băutură după altul. Bruno era printre ei. Făcuse mușchi, din cîte vedeam, și îi plăcea să și-i arate suflecîndu-și mînele cămășii. Avea o întreagă colecție de șepci și un portofel care se ivea din buzunarul blugilor. Asta mă impresiona și mai mult decît restul: să cîștig bani era o perspectivă foarte îndepărtată pentru mine. Îi cheltuia fără măcar să-i numere, plătind cînd îi venea rîndul cu cîteva bancnote răsucite, imitîndu-i pe ceilalți.

Dar la un moment dat, de-acolo de la tejghea, cu același aer nonșalant se întorcea spre mine. Știa deja că-mi întîlnește privirea. Îmi făcea un semn din bărbie la care eu răspundeam ridicînd degetele de la o mînă. Ne priveam o secundă. Atîta tot. Nimeni nu băga de seamă, și gesturile nu se repetau în cursul serii, iar eu nu eram sigur că interpretez bine semnificația aceluia salut. Putea să însemne: îmi amintesc de tine, îmi lipsești. Sau: au trecut numai doi ani, dar pare o viață, nu crezi? Sau poate: hei, Berio, ce naiba faci printre ăia? Nu știam ce crede Bruno despre încăierarea dintre tații noștri. Dacă regreta ce se întîmplase sau, din cum vedea el lucrurile acum, povestea aceea i se părea îndepărtată și ireală la fel cum mi se părea mie. Nu avea deloc un aer nefericit. E posibil să-l fi avut eu în schimb.

Tatăl lui ședea și el în șirul băutorilor, dintre cei cu vocea cea mai deranjantă și paharul mereu gol. I se adresa lui Bruno ca și cum ar fi fost un alt tovarăș de-al lui. Nu-mi plăcea omul ăla, dar îi invidiam pentru asta: nu era nimic vizibil între ei, nici un ton mai tăios sau grijuliu, nici un gest de

enervare, apropiere sau stînjeneală și, dacă nu știai, nimeni n-ar fi zis că erau tată și fiu.

Nu toți tinerii din vale își pierdeau vara pe la bar. După cîteva zile cineva m-a dus într-o zonă de peste rîu, o pădure de pini care adăpostea cîțiva bolovani enormi, care păreau străini în peisajul acela ca niște meteoriți. Probabil că-i împinsese pînă acolo ghețarul, în negura vremurilor. Apoi pămîntul, frunzele, mușchiul îi acoperiseră și pinii crescuseră împrejur și deasupra lor, dar unii dintre ei fuseseră scoși la lumină, curățați cu perii de sîrmă și chiar botezați. Băieții se provocau unul pe altul să găsească toate modurile posibile de a-i escala. Fără corzi și nici pitoane, încercînd și iar încercînd traversări la un metru de pămînt, căzînd pe moliciunea vegetației de pădure. Era o plăcere să-i privești pe cei doi sau trei mai puternici: agili ca niște gimnaști, cu mîinile jupuite și albe de la magnezit, aduseseră jocul acela din oraș la munte. Îi învățau cu plăcere și pe alții, așa că am cerut să încerc și eu. Am simțit imediat că sînt potrivit pentru cățărat. În fond, cu Bruno urcasem deja pe orice tip de stîncă fără să mă pricep, în timp ce tata mă pusese mereu să fiu precaut și să nu mă aventurez acolo unde era nevoie să te ții în mîini. Poate că și de asta am hotărît că trebuia să capăt experiență.

La apus gașca se mărea cu cei care veneau să petreacă. Unii aprindeau un foc, alții aduceau țigări și băutură. Atunci ne așezam în cerc și în timp ce o sticlă de vin trecea de la unul la altul, ascultam conversații complet noi pentru mine, care mă fascinau la fel ca fetele aflate de partea cealaltă a focului. Am aflat povestea hipioților californieni care inventaseră cățăratul liber modern, locuind temporar veri întregi lîngă pereții văii Yosemite, făcînd escalade goi pînă la brîu; sau despre francezii care se antrenau pe stîncile din Provence, care aveau părul lung și obiceiul de a urca ușor și repede și,

cînd treceau de la mare la vîrfurile masivului Mont Blanc, îi umileau pe bătrînii alpiniști ca tata. Ascensiunea însemna plăcerea de a sta împreună, de a fi liberi și de a experimenta, și de aceea o stîncă de doi metri pe malul rîului valora cît un vîrf de opt mii de metri; nu avea legătură cu un cult al efortului sau cu o cucerire a vîrfurilor. Ascultam și, între timp, în pădure se lăsa întunericul. Trunchiurile răsucite ale pinilor, mireasma puternică a rășinei, bolovanii albi în scînteierea flăcărilor făceau din ea un refugiu mai primitiv decît toate cele de pe Monte Rosa. Seara unii se apucau să încerce o traversare cu țigara între buze, într-un echilibru acum nesigur de la alcool, alții se îndepărtau cu fata care stătea lîngă ei.

În pădure nu-mi dădeam seama de diferențele dintre noi, poate fiindcă acolo deveneau mai puțin evidente decît altundeva. Erau toți tineri bogați din Milano, Genova și Torino. Cei mai puțin bogați locuiau în vilizoarele din valea înaltă, clădiri construite în mare viteză la poalele pistelor de schi; cei foarte bogați în vechile case de munte și în cătune izolate, unde fiecare piatră și fiecare bîrnă fuseseră scoase, numerotate și apoi montate din nou după proiectul unui arhitect. Într-una mi s-a întîmplat să intru însoțindu-l pe un prieten să ia de băut pentru seară. La exterior părea un vechi fînar din trunchiuri de copac; la interior se vedea casa unui negustor de antichități sau a unui colecționar, o expoziție de cărți de artă, tablouri, mobilă, sculpturi. Și, de asemenea, de sticle: prietenul meu a deschis un dulap și am umplut fiecare cîte un rucsac.

— Dar tatăl tău nu se supără că îi șutim vinul? am întrebat.

— Tata! a răspuns el ca și cum ar considera ridicol cuvîntul însuși. Am lăsat crama devalizată și am șters-o în pădure.

Între timp al meu făcea pe supăratul. Începuse din nou să meargă singur pe munte, sculîndu-se în zori și plecînd

înainte să ne trezim noi, și uneori, cît era plecat, trăgeam cu ochiul la hartă ca să verific noile lui cuceriri. Începuse să exploreze o parte a văii pe care o evitasem întotdeauna, fiindcă se vedea și de jos că nu era nimic acolo sus: nici sate, nici apă, nici refugii, nici piscuri frumoase, ci doar versanții care se înălțau drepti și arizi două mii de metri și grohotișuri nesfîrșite. Cred că se ducea ca să-și aline dezamăgirea sau să caute un peisaj pe potriva stării lui. Nu mă mai invitase să-l urmez. Din punctul lui de vedere, de data asta trebuia să mă duc la el: dacă avusesem curajul să spun *nu*, acum era necesar să-l am pe cel de a-mi cere *scuze* și de a spune *te rog*.

A venit momentul ghețarului, cele două zile de glorie ale noastre de Sfînta Maria Mare, și l-am văzut pregătind colțarii, pioletul sever ca o armă, bidonul plin de urme de la loviturile suferite. Mi se părea ultimul supraviețuitor al unui alpinism de asalt, unul dintre acei alpiniști-soldați care, în anii '30, mergeau să moară cu grămada pe pereții nordici ai Alpilor, atacînd muntele pe bijbiite.

— Trebuie să vorbești cu el, mi-a zis mama în dimineața aceea. Să știi că e necăjit.

— Dar nu trebuie să vorbească el cu mine?

— Tu ești în stare, el nu.

— În stare de ce?

— Hai, că știi. Tot ce așteaptă e să te duci acolo și să-l rogi să mergi cu el.

Știam, da, dar n-am făcut-o. M-am dus în cameră și, la scurt timp, m-am uitat de la fereastră la tata care se îndepărta cu mersul lui greoi, cu rucsacul împovărat de fiare. Nu se merge de unul singur pe ghețar, și știam că în seara aceea va fi supus unei căutări umiltoare. Mereu la refugiu se găsea cel puțin unul în situația aia: se învîrtea pe la mese, trăgea un pic cu urechea la discuții, se băga în conversație și, în cele din urmă, propunea să se alătore a doua zi, știind bine că

nimeni nu era bucuros să lege un străin de propria coardă. În momentul acela mi s-a părut pedeapsa perfectă pentru el.

Mi-am luat-o și eu în vara aceea. După atîta antrenament pe bolovani, m-am dus cu doi băieți să fac prima mea ascensiune. Unul era cel cu vinul, fiul colecționarului, un genovez dintre cei mai tari din gașcă, celălalt un prieten de-al lui care se apucase de alpinism de cîteva luni, fără prea mare pasiune, nici talent, poate doar ca să-și urmeze amicul. Peretele era atît de aproape de drum, că n-a trebuit decît să traversăm o pajiște ca să ajungem la baza lui și astfel la surplomba unde animalele se adăposteau de ploaie și de soare. Ne-am pus încălțările printre vaci, apoi genovezul mi-a dat un ham și o carabinieră, ne-a legat pe noi doi la capetele corzii și pe el la mijloc și, fără multe fandoseli, i-a zis celuilalt să-l asigure și a pornit.

Se cățara ușor, mlădios, dînd senzația că nu are greutate și că mișcările nu-l costă nici un efort. Nu avea nevoie să pipăie ici și colo ca să găsească prizele, mergea la sigur: cînd și cînd desfăcea o buclă de la ham, o agăța de unul dintre pitoanele care marcau drumul, trecea coarda prin carabinieră; apoi băga mîna în săculețul cu magnezit, își sufla peste degete și începea din nou să urce fără osteneală. Oferea o imagine plină de eleganță. Eleganță, grație, ușurință – toate virtuți pe care mi-aș fi dorit tare mult să le învăț de la el.

Prietenul lui nu avea nici una. Îl vedeam de aproape cum se cățara, fiindcă atunci cînd genovezul a ajuns la un popas, a strigat la noi să urcăm împreună, lăsînd cîteva metri distanță între noi. Astfel, un pas după altul, m-am trezit cu acest tovarăș deasupra capului. Trebuia să mă opresc deseori fiindcă ajungeam sub încălțările lui, și atunci întorceam capul să privesc lumea din urma mea: cîmpurile îngălbenite de sfîrșit de august, rîul care scînteia în soare, mașinile deja mici pe șoseaua

principală. Golul nu mă speria. Departe de pământ, în aer, mă simțeam bine, iar mișcările pe care le făceam în escaladă se potriveau firesc corpului meu, îi cereau concentrare, da, dar nu mușchi, nici plămîni.

Tovarășul meu, în schimb, se folosea prea mult de brațe și prea puțin de picioare. Stătea lipit de stîncă, așa încît era constrîns să caute prize pe bijbiite și nu-și făcea scrupule să se prindă de o buclă cînd găsea una.

— Nu se face așa, i-am spus și a fost o greșeală. Ar fi trebuit să-l las să facă după cum avea chef.

El m-a privit enervat și a spus:

— Dar ce vrei? Vrei să depășești, de tot stai aici sub mine?

Din clipa aia am fost adversarul lui. La popas i-a zis celuilalt:

— Pietro se grăbește, a luat-o ca pe o întrecere.

Eu n-am zis: prietenul tău e un trișor care se prinde de pitoane. Mi-era clar că aș fi ajuns unul contra doi. M-am ținut la distanță de atunci încolo, dar ăla nu m-a uitat: din cînd în cînd mă lua peste picior și spiritul meu de întrecere a devenit anecdota zilei. În gluma aia eu alergam după ei, ajungeam sub ei și erau nevoiți să dea din picioare ca să mă țină jos, să mă scuture de pe picioarele lor. Fiul colecționarului rîdea. Cînd am apărut la ultimul popas, mi-a spus:

— Chiar că mergi tare. Vrei să încerci primul?

— Bine, am răspuns. În realitate nu-mi doream decît să se termine repede și să mă lase în pace. Eram deja asigurat și aveam cu mine toate buclele, nu trebuia nici măcar să facem obișnuitele manevre pentru a schimba pozițiile, așa că am ridicat privirea, am văzut un piton înfipt într-o fisură și am pornit.

E ușor să găsești drumul dacă ai o coardă deasupra capului: dacă o ai sub picioare, atunci e altceva. Pitonul de care